

УДК 111.11:17.023.36

ЖИТТЄВИЙ СВІТ ЛЮДИНИ У ФІЛОСОФІЇ Е. ГУССЕРЛЯ

А. Залужний

магістрант навчально-наукового механічного інституту

Науковий керівник – асистент кафедри філософії П. Ю. Храпко

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

Розкривається проблема життєвого світу людини в контексті нової онтологічної переорієнтації філософії XX ст. На основі феноменологічно зорієнтованої філософської традиції та праць Е. Гуссерля відстежено людиновимірні параметри життєвого світу, які обумовлюють посилення ролі творчої індивідуальності.

Ключові слова: життєвий світ, культура, людина, феноменологія, смисл, нова онтологія.

Раскрывается проблема жизненного мира человека в контексте новой онтологической переориентации философии XX века. На основании феноменологически ориентированной традиции и трудов Э. Гуссерля отслежено человекоизмерительные параметры жизненного мира, которые обуславливают усиление роли творческой индивидуальности.

Ключевые слова: жизненный мир, культура, человек, феноменология, смысл, новая онтология.

The article deals with the problem of the life world as a world of a person in the new ontological reorientation of philosophy of the XX-th century. On basis of phenomenologically orientated philosophy tradition and E. Husserl's works the humanity parameters of the life world, cause the strengthening of accents on the role of the creative individuality.

Keywords: life world, culture, person, phenomenological, meaning, new ontology.

Підвищена увага до проблем життєвого світу людини, що тривалий час перебували на периферії філософського пошуку у сциєнтично орієнтованих моделях філософування, стає чи не найпершим свідченням парадигмальних трансформацій сучасної філософської рефлексії. Авторство поняття “життєвого світу” (Lebenswelt) в якості смислової домінанти культури, що протистойть “об’єктивно-науковому світу”, безумовно, належить Е. Гуссерлю. Цей світ для філософа існує в багатоманітних формах “живої” даності як “справді споглядальний, досвідний і в досвіді осяжний світ, у якому практично розгортається усе наше життя” [1, с.88]. Будучи універсально початковим, наперед даним у багатстві чуттєвого сприймання, переживань та цінностей, він набуває особливої значущості саме як “світ смислового досвіду”, “як світ культури”, наділений сенсом “доступності-для-кожного”.

Онтологізацію проблематики життєвого світу крізь призму екзистенційної аналітики Dasein здійснює М. Гайдеггер, феноменологічно-екзистенційні аспекти життєсвіту зустрічаємо у Ж.-П. Сартра, М. Мерло-Понті та Х. Ортеги-і-Гассета, онтологічно-герменевтичний аспект – у М. Гайдеггера та Г.-Г. Гадамера, феноменологічно-соціологічний – у А. Шюца, феноменологічно-культурологічний – у Б. Вальденфельса.

Власне, тематизація життєвого світу у феноменологічних студіях Е. Гуссерля пов’язувалася з проблемою кризи європейської культури, духовний образ якої, на думку філософа, спотворюється математичним природознавством Нового часу. Раціоналізм Нового часу Е. Гуссерль вважає соціокультурним феноменом, що розкривається в координатах

історичної генези “європейського людства” й постає причиною кризових тенденцій як у європейській науці, так і культурі в цілому. Адже уявлення про внутрішню впорядкованість, законодавчість та розумність буття супроводжувалось в галилейській геометричній логіці світу ігноруванням безпосередністю людського життя, повсякденним досвідом, цілковитим абстрагуванням від суб’єкта, духовного світу та культури. У формально-абстрактній теорії твориться принципово новий стиль мислення, якому притаманні ідеї раціонального універсуму та безсуб’єктні зовнішньо-предметні настанови природничої науки. Властиво така натуралізація та математизація світу, на думку філософа, модифікує культуру у вимір фізикалістського витлумачення природи, реально замкненого фізичного світу, підпорядкованого законам причинності.

Тому Е. Гуссерль ставить перед феноменологією завдання створити ідеальну модель культури й розробляє концепт відповідності культурного розвитку ідеї “істинної філософії”. Культура у цьому ракурсі пов’язується зі значимістю універсальної життєвої філософії, що уособлює норми культуротворчості й формує образ культури в статусі духовної і творчої активності людини та людських спільнот, де ідея істини та гармонійної узгодженості вищих цінностей постають орієнтирами безкінечної досконалості. На підставі таких імплікацій гуссерлівський ідеал “справжньої філософії” повинен відкривати безкінечні горизонти духовної самореалізації особистості і тим самим втілювати кінцеву мету розвитку всього європейського людства.

Світ присутності як властивість свідомості, що орієнтується на інше Я і володіє своїм, але для нас недосяжним світом, Е. Гуссерль назвав інтерсуб’єктивністю. В інтермонадичному товаристві спільного існування суб’єктивність у своїй інтенціональній спрямованості за допомогою апрезентативних актів конститує Alter Ego. Таким чином, Е. Гуссерль, обґрунтовуючи теорію Іншого трансцендентального суб’єкта, використовує своєрідну трансценденталістську ідею вчування. Осмислення культури крізь призму конституювання інтерсуб’єктивного, спільного для всіх життєвого світу опирається на думку про те, що аналогічні всезагальності апріорних структур свідомості конституують спільний для кожного світ, який виявляється результатом напластувань окремих світів мого та інших Ego.

Е. Гуссерль в пошуках безсумнівних основ знання та першоджерел прояву безпосередньої даності сутності речей у свідомості формує особливу модель чистого Ego, що не є тотожним реальному суб’єктові, а постає як своєрідний “теоретичний конструкт”, “метасвідомість”, яка на відміну від реальної свідомості носить теоретичний характер. Так, предметом аналізу названі не інтенціональні предмети в їх смисловому значенні, до яких звернуться М. Шелер та М. Гартман, не структури людської буттєвості у гайдеггерівській онтологічній інтерпретації феноменології, а саме акти свідомості в їх безперервності, плинності, взаємозв’язках, що як цілісні одиниці потоку свідомості виступають феноменами. А тому поступово феноменологія трансформується в онтологію людського буття, яка у феноменологічно-герменевтичних варіаціях заторкує онтологічний статус розуміння, що тісно переплітається з мовою та комунікацією, у феноменологічно-соціологічних – смислові структури повсякденного досвіду, а у феноменологічно-культурологічних – проблемність інтеркультурності.

1. Гуссерль Е. Криза європейського людства і філософія / Едмунд Гуссерль // Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями : хрестоматія / [упоряд.: В. В. Лях, В. С. Пазенок]. – К., 1996. – С. 62–94.